

طراحی عینی یا پرورش خلاقیت ذهنی

نگاهی گذرا به شیوه‌هایی در پرورش خلاقیت هنرجویان درس طراحی

آزاده خمیس آبادی^۱

azadeh.khamis@gmail.com

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد تصویرسازی، دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

چکیده:

طراحی عینی و طراحی ذهنی دو مقوله‌ای هستند که در نظام آموزشی باید به صورت موازی از همان ابتدا پیش رفته و هنرجویان بطور درست و دقیق با هر دو شیوه آشنا شوند. جای بس تأسف است که هنوز روش‌های کهنه و منسوخ در سیستم آموزشی طراحی در دانشکده‌های هنری ایران همچنان به قوت خود باقی است. طراحی ذهنی که نقطه مقابل شیوه طراحی عینی قرار دارد و بایستی قدم به قدم آن تدریس شود، اشاره به این موضوع دارد که باید عملکرد نیروهای ذهنی را در طراحی مورد ارزیابی و تحلیل قرار داد تا نیروهای ذهنی هر هنرجو را پرورش دهد. پرورش ذهن خلاق است که قوای ذهنی هنرجویان را فعال و با روش‌ها، اصول و قواعد خاصی عینیت را از ذهن هنرجو عبور داده تا او از فضای عینی و کلیشه‌ای فراتر رفته و به اوج ذهن خلاق و شکوفایی خود برسد. پرورش ذهن خلاق هنرجو در دروسی چون طراحی که پایه و اساس هنرهای تجسمی است می‌تواند زمینه‌ای باشد تا او نیز بتواند با فاصله گرفتن از چهارچوب رخوت آلود و کلیشه‌ای طراحی عینی، توانایی قوای ذهن قدرتمند و پیچیده‌ی خود را کشف کند و در نهایت اثری خلاق و ماندگار بیافریند.

کلمات کلیدی: کشف ذهن خلاق، طراحی ذهنی، خلاقیت در

طراحی، طراحی عینی

مقدمه:

علم کشف میکند و هنر می‌آفریند.

«افلاطون»

اصول منطقی و کارکرد نیروهای ذهنی زمانی که به صورت سلسله قوانین و قواعد تصویری منسجم شده درآیند، عملکرد هر کدام از آنها در طراحی مشخص می‌شود و دنیایی بیکران از تنوع شکل را بوجود می‌آورد و امکانات جدید و متنوعی را در اختیار طراح می‌گذارند. در این میان اصل تصرف، اصل تغییر و اصل ترکیب اهمیت ویژه‌ای پیدا خواهد کرد؛ بدین سان که ذهن در هر حال نقش واسطه بین معنی و مظهر را بازی می‌کند که اگر این عمل به خوبی انجام نپذیرد معنی هیچ اثر هنری از درون به بیرون انتقال پیدا نخواهد کرد. اگر ذهن خوب عمل کند این معانی به راحتی بیان می‌شوند در غیر این صورت معانی نه تنها ظهور پیدا نمی‌کنند، بلکه در اعماق قلب و وجدانها رسوب خواهند کرد. بسیار اتفاق افتاده که سالیان سال هنرجویی را و

داشته‌اند تا با شیوه‌ی طراحی عینی و برداشت مستقیم از طبیعت و به اصطلاح تقلید از طبیعت به طراحی بپردازد که در اثر این روش غلط، به کلی بخش عظیمی از نیروهای ذهنی او به رکود و نقطه کوری کشانده شده است. در این تحقیق سعی بر آن است که با نگاهی هر چند گذرا به چند روش در طراحی ذهنی یادآور شود که یادگیری این اصول و قواعد برای طراحان ضروری است و نیروی ذهنی آنها را پرورش می‌دهد و قدرت طراحی در آنها و عملکرد ذهنشان در طراحی به عنوان یک واسطه‌ی انتقال تلقی می‌شود واسطه‌ای به شدت معنی‌دار که می‌تواند سال‌های سال با این قوانین سرگرم شد و با الهام از این روش‌ها، ایده‌های خاص و جدیدتر و متنوع‌تری را ایجاد کرد و سبک جدیدی در طراحی خلق کرد و شکلی جدید به آن داد. با وجود تمام این‌ها این سوالی مطرح می‌شود:

با کدام قواعد می‌توان به پرورش خلاقیت ذهنی هنرجویان پرداخت؟

شیوه‌های پیشنهادی برای مبتدی‌ان و تازه‌کارها کدام روش‌ها است؟

روش تحقیق:

(۱) گردآوری شیوه‌ها و قواعد

(۲) نتیجه‌گیری

آغاز شیوه طراحی ذهنی، دو روش برای تازه‌کارها

ذهن ما همواره در حال طراحی است و قوه تصور، تخیل و توهّم ما همیشه در کار است. در خواب‌های ما طراحی ذهنی وجود دارد و در خواب و بیداری به دیدار نمایشگاهی از تصاویر ذهنی مشغول هستیم. پس ذهن ما لحظه‌ای از تصویرسازی خودآگاه و ناخودآگاه غافل نیست. باید دانست که چگونه می‌توانیم این قوای ذهنی را فعال‌تر کنیم، امکانات متعدد و متنوع قوای ذهنی را بشناسیم و آنها را در رابطه به طراحی به کار بندیم.

دو روش ترکیب تصاویر و طراحی آزاد دو روشی مناسب برای هنرجویانی است که برای اولین بار دست به طراحی می‌زنند یا از توان کمتری در طراحی برخوردارند، با این شیوه قادر خواهند بود که قوای ذهنی خویش را پرورش دهند. نکته قابل توجه اینجاست که اگر مدرسین طراحی، مبانی هنرهای تصویری را همزمان و به موازات